

Chanoeka voorbode van Kerst in Veertigdagentijd

Nadat Alexander de Grote de Perzen in ca. 330 v. Chr. had verslagen kwam ook Juda (toen een klein tempelstaatje) onder Griekse overheersing. Hellenistisch ingestelde (meestal rijke) priesters identificeerden zich met de Griekse cultuur. Het gevolg was dat Griekse namen werden aangenomen, Griekse goden werden aanbeden en Grieks onderwijs werd gevolgd. Ca. 5 generaties lang hadden de joden te maken met het dwangmatig opleggen van de Griekse cultuur totdat ca. 217 voor Chr. de traditioneel ingestelde joden begonnen te protesteren. Een priesterfamilie van Sadok greep in toen een varken op het altaar werd geofferd, een ernstige provocatie want een varken is een onrein dier!

Een periode van steeds meer schermutselingen volgde en zou 50 jaar gaan duren totdat het in 167 v. Chr. tot een bloedige strijd kwam die de geschiedenis in zou gaan als de 'Makkabese Opstand.'

Deze heilige oorlog duurde 3 jaar waarin de tempel werd terugveroverd en gereinigd. Toen de priesters in de geplunderde tempel terugkeerden vonden zij een kandelaar (Menorah) en een klein kruikje olie. Bij de inwijding van de tempel (164 voor Chr.) werd met deze olie de Menorah ontstoken. Tot grote verbazing van de priesters bleek bij het aanbreken van de dag dat het lege kruikje zichzelf had gevuld met nieuwe olie! Een wonder dat zich 8 dagen lang aan de priesters van Sadok heeft geopenbaard. (N.B.: Sadok = rechtvaardig en Sadok was de hogepriester ten tijde van David.)

Alsof God Zelf voor elke generatie een lichtje heeft ontstoken want tussen 330 en 164 v. Chr. liggen 166 jaren waarin 8 generaties zijn opgegroeid. Het is treffend dat het 'kruikje olie' centraal stond tussen 5 generaties die onder Griekse invloed zijn grootgebracht (330-164 v. Chr.) en de 5 generaties waarin de Joodse cultuur hersteld kon worden, de zogenaamde Hasmonese dynastie. (164-63 voor Chr.*)

Tot op de dag van vandaag herdenken de Joden dit wonder door het Chanoekafeest te vieren.

Dan steken zij met Chanoeka 8 kaarsen aan, één kaars is de aansteekkaars. De kandelaar, de 'chanoekia' heeft daarom 9 kaarsen waarbij de aansteekkaars (symbolisch voor het kruikje) centraal staat.

Vermeldingswaardig is het optreden van Judas de Makkabeeër, een priester en nakomeling van Sadok. Tijdens de 'Makkabese Opstand' verwierf hij de bijnaam 'De Hamer.' Zijn bijnaam heeft hij te danken aan zijn verstand, moed en discipline. Eigenschappen die hebben geleid tot het terug veroveren en reinigen van de tempel. Zelf heeft hij het wonder van het kruikje niet meegemaakt want hij sneuvelde 4 jaar eerder tijdens de Heilige Oorlog in 160 v. Chr. Typerend hierbij is het citaat van Derek Prince:

De kandelaar en de cherubim op de ark van het verbond, die in het heilige der heiligen stond, waren allebei gemaakt van geslagen goud. Alle andere voorwerpen in de tabernakel waren van zuiver goud. Puur goud is goddelijk van zichzelf; geslagen goud (oftewel bewerkt goud) is goddelijk vakmanschap. Precies zoals de cherubim geschapen waren, is ook het menselijk denken een schepping van God. Geslagen goud vraagt een proces van vormen en uithameren van een voorwerp, volgens een bepaald patroon. Dit is volgens mij het beeld van twee aspecten van ons denken: studie en discipline. Om de kandelaar van je verstand te laten functioneren zoals God het wil, moet ze geslagen worden, oftewel gevormd.

Zo heeft Judas het zijn hellenistisch ingestelde collega-priesters wel in willen hameren maar het mocht niet baten. Toch keert God deze situatie ten goede. De 3-jarige Heilige Oorlog werd gevolgd door een periode van 100 jaar vrede waarin de Joodse cultuur werd hersteld. De focus wordt mede door het wonder gelegd op het kruikje olie, op Gods' Heilige Geest. De Menorah mag symbool staan voor Israël als Gods' oogappel want de centrale kaars (Israël) *staat* in het midden van 3 kaarsen links- en 3 kaarsen rechts. (De 6 kaarsen vertegenwoordigen de wereld.) Daarmee symboliseert de staat Israël dat het een lichtbrenger en voorbeeld mag zijn voor alle naties.

Christenen zien in de Menorah een tweede, een diepere betekenis waarin Jezus centraal staat, immers het 'heil is uit de joden.' Het 'Licht der Wereld' zoals Jezus ook centraal stond tijdens de bruiloft te Kana waar 6 kruiken werden gevuld, eerst met reinigend water en veranderd in de best 'bewaarde' wijn.

De 6 kruiken waarin de wereld is vervuld met het evangelie waardoor bij de wederkomst van Christus Israël opnieuw een 'Lichtdrager' mag worden voor de wereld. Wanneer Jezus Zijn voeten op de Olijfberg zet en de Gouden poort van Jeruzalem zal binnengaan. Jezus komt dan terug als de Lichtdrager en als Koning maar nu in een periode van 1000 jaar vrede.

(In een periode van 7 jaar verdrukking – Openbaring 6-20.)

Chanoeka voorbode van Kerst in Veertigdagentijd

De Chanoekia staat symbool voor vernieuwing, de 8 kaarsen herinneren aan het kruikje dat 8 dagen lang de tempel heeft verlicht ter ere van de Drie-enige God.

Voor de Chanoekia ligt voor Christenen opnieuw een tweede maar ook een diepere betekenis.

De aansteekkaars werkt aanstekelijk op de vernieuwing van ons hart, d.w.z. in ons hart als tempel van onze Zaligmaker. De Heilige Geest wil ons in vuur-en-vlam zetten tot een levend geloof in Christus.

- Weer terug bij de Joodse geschiedenis zien wij dat de situatie voor de joden opnieuw zou verslechteren. De Griekse dictatuur werd in 63 v. Chr.* opgevolgd door de Romeinse overheersing; Juda kreeg te maken met de Herodiaanse dynastie.

Tijdens het bewind van Herodes gebeurd er een wonder waarin de komst van het 'Licht der Wereld' aan Zacharias wordt geopenbaard. Zijn vrouw Elisabeth zou op hoge leeftijd zwanger worden van een zoon die de naam Johannes moest krijgen. Hij zou 'groot zijn voor de Here' en Zijn komst voorbereiden. Het is een boodschap die m.i. bij het 'lichtjesfeest,' dus met Chanoeka, door de engel aan Zacharias is verkondigd. Het chanoekafeest valt elk jaar in december. Het doet ons denken aan het kerstfeest, het lichtfeest dat wij abusievelijk in december vieren. (Zie hierover het volgende artikel van Erik Bosch.)

- Zonnewende

De zonnewende, de zonnestilstand, het solstitium is het hoogste of laagste punt dat de zon bereikt in haar schijnbare beweging langs de hemel. De zonnestilstand in de zomer valt op 21 of 22 juni en in de winter op 21 of 22 december. Het moment van de zonnestilstand was al eeuwen voor het begin van onze jaartelling in onze streken een bekend fenomeen. Denk aan de observatoria van Goseck (4009 v. Chr.) en Stonehenge (2300 v. Chr.).

En evengoed nog in onze tijd, bijvoorbeeld het observatorium van Robert Morris (1977) in de Flevopolder. Ik beperk mij hier tot de winterzonnewende.

- Kaarsjesavonden

Zo was er in onze streken het Germaanse feest van de winterzonnewende, het Joelfeest dat begon op 22 december. Dit duurde twaalf dagen, waarbij de kortste dag de belangrijkste was. De mannen haalden een groot stuk hout (een stronk of een stam) uit het bos, het joelblok. Thuis stak de vrouw of de dochter des huizes dit blok aan met de as van het joelblok van het voorgaande jaar. Zo werd met een oud, zwak licht het nieuwe, krachtige licht ontstoken. Ook nu nog wordt in allerlei steden op kaarsjesavonden licht gebracht in het donkerste dagen van het seizoen.

- Zonnegod

En nu kerstmis. Is er een verband met de zonnewende? In het oude Rome was Sol een van de vele goden, er is sprake van invloed vanuit Syrië en Griekenland. Pas in de eerste eeuw van onze jaartelling trad de verering van deze god op de voorgrond, Sol Invictus, de onoverwonnen zon. Na verloop van tijd werd Sol Invictus een belangrijke grondslag voor het keizerlijk gezag (ca. 300 n. Chr.). De keizer werd afgebeeld op munten met een door zonnestralen omkranst hoofd. En nu komt, het feest van de geboortedag van de zonnegod, de Dies Natalis Solis Invicti, werd gevierd op 25 december.

- 25 december

Wanneer later, onder keizer Constantijn I, de Christenen niet langer worden vervolgd gaat deze symboliek van de zonnegod over op Christus, die dan ook met een stralenkrans, een nimbus of aureool, wordt afgebeeld. Na enige omzwervingen van de geboortedag van Jezus (1 of 6 januari, 29 maart, 29 september) werd deze datum door paus Julius I in 345 vastgesteld op 25 december. Zo is het gekomen dat we de geboorte van het Lichtkind vieren in dezelfde tijd dat we al sinds mensenheugenis met kaarsjes stilstaan bij de winterzonnewende - en weten dat het weer lichter wordt. (Einde citaat.)

Het in december ingestelde Chanoekafeest gedenkt de Heilige Oorlog en daarmee ook de bevrijding van de overheersers van Israël. Het wonder van '8 dagen licht' staat voor vernieuwing waarbij het 'ingewijde licht' van de tempel wonderlijk mooi samenvalt met de inwijding (de boodschap) van de engel Gabriël: de aanstaande komst van 'het Licht van de wereld' Deze boodschapper van God, 'een engel staande ter rechter zijde van het reukofferaltaar,' vertelde dat Zacharias vader zou worden en dat zijn zoon 'Johannes' genoemd zou worden. Na de geboorte van Johannes profeteerde Zacharias:

"En gij, kind, zult een profeet des Allerhoogsten heten; want gij zult uitgaan voor het aangezicht des Heren, om zijn wegen te bereiden, om aan zijn volk te geven kennis van heil in de vergeving hunner zonden, door de innerlijke barmhartigheid van onze God, waarmede de Opgang uit de hoogte naar ons zal omzien, om hen te *beschijnen*, die gezeten zijn in duisternis en schaduw des doods, om onze voeten te richten op de weg des vredes."

Chanoeka voorbode van Kerst in Veertigdagentijd

En zo gebeurde het zoals de engel Gabriël het ook aan Maria had voorzegt:

‘Daarom ook zal het Heilige Dat uit je geboren zal worden, Gods Zoon genoemd worden.’

Toen Maria het blijde nieuws van haar zwangerschap met Elisabeth deelde, immers Elisabeth verwelkomde haar met de woorden ‘de moeder van mijn Heer,’ was Elisabeth zelf al in haar 6e maand. (Zie Lucas 1:26 en Lucas 1:36.) Maria kreeg dus in juni van de engel Gabriel te horen dat zij zwanger zou worden. Dan is Jezus 9 maanden later voor het naderende Pesachfeest geboren, dus nog voor de maand Nissan dat op onze kalender in de periode 15 maart - 15 april valt. Lucas 2:41-42 bevestigt dit:

Zijn ouders zijn elk jaar voor het feest

Van het Pesach naar Jeruzalem getrokken

En het geschiedt

Wanneer Hij 12 jaren wordt

Dat zij naar de gewoonte van het feest

De opgang maken

(Naardense bijbel)

Uit de volgorde blijkt dat Jezus in de bij ons bekend staande 40-dagen tijd geboren moet zijn, want eerst wordt Jezus 12 jaar waarna de opgang naar het Pesachfeest nog gemaakt moet worden.

N.B.: Het is niet de bedoeling om perse de geboortedatum van Jezus te vinden of te verklaren, immers wat heeft dat voor een zin als wij weten dat Christus in alles de Alpha & Omega is, de Eeuwige?!

Het is wel belangrijk om Jezus' geboorte in de juiste context te plaatsen waardoor:

1. het wonder van Gods Heilsplan (voor christenen) meer dimensie krijgt,
2. het Chanoekafeest van een diepere betekenis zal worden,
3. het duidelijk wordt waarom Jezus als ‘het Lam Gods’ in lammerentijd geboren is.

Jezus is na 33 jaar ‘verhandeld’ voor 30 zilverstukken. (Voor een herder werd 30 zilverstukken betaald wanneer ‘hij niet meer nodig’ was. Een verwijzing naar Jezus als de Goede Herder die Zichzelf gegeven heeft voor verloren schapen.)

Schapen en lammeren die door de herders als offerdieren werden aangeboden zijn als offer nooit genoeg om ons te verlossen van onze zonden, zoals geen enkel ander offer dat ooit zou kunnen doen! Daarom werd het Lam Gods juist als eerste aan de herders (1) getoond, ‘gestald’ aan de kribbe en later als koning der Joden ‘gestald’ aan het kruishout. Daarom zegt Hij bij zijn komst in de wereld:

Slachtoffer en offergave hebt Gij niet gewild, maar Gij hebt Mij een lichaam bereid; in brandoffers en zondoffers hebt Gij geen welbehagen gehad. Toen zeide Ik: zie, hier ben Ik – in de boekrol staat van Mij geschreven – om uw wil, o God, te doen.

In Leviticus 1:10 wordt beschreven dat het brandoffer waaronder schapen en lammeren, geheel gaaf moesten zijn en van het mannelijk geslacht. Daarom heeft Jezus Zichzelf als offerdier gegeven, een offerdier zonder gebreken. Petrus verwoorde dit later als onberispelijk en volmaakt.

In deze vergelijking moet Kerst wel met Pasen samenvallen!

(1) Bethlehem ligt op nog geen twee uur lopen van Jeruzalem. Tussen Jeruzalem en Bethlehem liggen de herdersvelden van Efratha. Hier lagen de akkers van Boaz. Zijn kleinzoon Isai, de vader van David, was werkzaam op de akkers van Bethlehem en weidde daar ook zijn schapen. Jezus is een afstameling van David middels de adoptie door Jozef, en als bloedverwant via Maria als nakomeling van Davids' zoon Nathan. Dit is de eerste reden waarom Jezus' geboorte eerst aan de herders is bekend gemaakt.